

El dia 30 el Congrés aprovà la reforma de l'Estatut de les Illes, fruit del pacte PSOE-PP

La 'contrareforma' de l'Estatut balear

Les Balears tindran un Estatut amb menys competències que no les comunitats històriques, per raó del pacte PSOE-PP. La mesa del Parlament balear, a invitació de Fèlix Pons, no volgué optar entre aquesta reforma i l'aprovada en 1991 pel Parlament, que les hauria equiparades.

Aquesta setmana el Congrés dels Diputats ha d'aprovar, si tot va com era previst, la reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. Com és sabut, aquesta reforma respon al pacte, dit autòmic, acordat entre el PSOE i el PP el 28 de febrer de 1992, rubricat pels màxims dirigents d'ambdues formacions polítiques, Felipe González i José M. Aznar.

El pacte entre les dues forces majoritàries de l'Estat espanyol no ha estat acordat amb les comunitats autònomes, veritables destinatàries, ans respon més aviat a la concepció central, centralista diuen els nacionalistes, que tenen de l'Estat tant el PSOE com el PP.

Aquest pacte vol deixar pràcticament enllestit el desenvolupament autòmic. Igual que va ocórrer amb el famós "café per tothom", del qual sorgiren les autonomies de l'article 143, ara tornen a fer beure aquest mateix café a totes les comuni-

Fèlix Pons, president del Congrés espanyol dels Diputats. La Mesa ha triat la segona proposta.

Cristófol Soler, president del Parlament balear, afirma que no vol retirar la primera proposta de reforma.

tats no considerades "històriques" per Madrid. Des del Govern volen "vendre" aquest pacte com l'equiparació competencial entre les comunitats, tant si el seu origen és l'article 143 com el 151. En una nota emesa per l'Agència EFE la setmana passada, es podia llegir: "El pacte significarà per a les comunitats autònomes l'assumpció de 32 competències, entre elles educació i INSERSO, ço que vol dir el transvasament de més de 200.000 funcionaris i més d'un bilió de pessetes. El Govern considera que, un cop culminats aquests traspessos, les deu autonomies del 143 podran equiparar pràcticament el seu sostre competencial al de les comunitats històriques". Aquesta nota il·lustra perfectament l'esperit del pacte: quantificació global o homogeneïtzació, que posa en el mateix sac Extremadura, Madrid, Castella i Balears. Per altre costat, també

es veu clarament la intenció de suposar que s'igualen –“pràcticament”, diu la nota– els sostres competencials de les comunitats del 143 i del 151. Aquesta pretensió és una evident fal·làcia. Primer, perquè el pacte preveu la creació de comissions sectorials que serviran per a “articular les actuacions de les diverses administracions públiques” i funcionaran per unanimitat; ara bé, “aquest principi podrà ser substituït per regles de majories en supòsits d'interès comú”; és a dir que l'actuació particular d'una comunitat, si més no en teoria, podria entrar en col·lisió amb les altres. Dit d'altra manera, allò

petències no són, precisament, de poca importància.

LA 'CONTRAREFORMA' DE L'ESTATUT

De la reforma de l'Estatut balear, fruit del pacte autonòmic PSOE-PP se'n podria dir perfectament “contrareforma” de l'Estatut, perquè oblida la reforma que va aprovar el Parlament balear –amb els vots a favor de tots els grups, excepte del PSOE, que s'abstingué– el 29 de gener del 1991, i que demanava per a les Illes exactament el mateix tracte que tenen les comunitats històriques. De fet, aquesta

L'assumpció de les competències d'universitat per part del Govern Balear espera una decisió de Madrid. En la foto, Nadal Batlle, rector de la UIB, i Gabriel Cañellas, president balear. JOAN CELIÀ

que podria hipotèticament interessar una comunitat com ara Balears, podria no ser d'aplicació perquè “la majoria” així ho decideix. És evident que aquesta relació multilateral no és d'aplicació a les comunitats “històriques” que tenen una relació bilateral amb el Govern espanyol –i aquesta és una diferència prou important–. Però, fins i tot si suposem que, comissions sectorials al marge, les autonomies del 143 arribaran a tenir totes les competències previstes i les exerciran sense interferències, el que és clar és que mai no tendran el mateix sostre competencial: en les 33 noves competències no hi ha ni Sanitat, ni policia autonòmica, ni aspectes de planificació econòmica –en el sentit en què ara se'n parla a Catalunya: la hipotètica creació d'un banc, cosa que a Balears és i serà absolutament impossible–. I aquestes com-

reforma el que feia era constatar la categoria de comunitat històrica de Balears, atesa la seva personalitat perfectament diferenciada. Ara, amb la “contrareforma”, les Illes es mantendran dins el bloc de les comunitats despersonalitzades.

Políticament, la situació de la reforma de l'Estatut balear és prou curiosa. Hi ha una reforma aprovada pel Parlament insular que, en bona lògica, és el més idoni per a saber què convé a les Balears, i una segona que neix del pacte signat a Madrid pels senyors González i Aznar. Vista la qüestió amb puresa democràtica, el més lògic seria que la proposta de reforma aprovada pel Parlament balear fos la que prenguéss en consideració el Congrés, perquè, a més, és la primera a haver entrat al registre. Doncs, no. Raons òbvies han fet que sigui la segona reforma l'aprovada. El pacte autonòmic, el

signaren PSOE i PP, i a les Balears el govern és del PP i el principal partit de l'oposició és el PSOE. La disciplina és la disciplina.

Per què el Congrés dels Diputats decideix de prendre en consideració el segon projecte de reforma i no el primer, que és anterior en més d'un any al segon? La resposta, per escrit, donada pel president del Parlament de les Balears, Cristòfol Soler, és la següent: “La Junta de Portaveus del Congrés de Diputats, d'acord amb el president, acordà d'incloure en l'ordre del dia del ple a celebrar el dia 30 de setembre la presa en consideració de la reforma de l'Estatut presentada en segon lloc”. Una resposta ben asèptica.

No gaire més explicatiu es mostra el president Soler a l'hora de respondre la següent qüestió: en quina situació quedarà el primer projecte de reforma, després d'aprobat el segon? Resposta: “Quedarà pendent que el president del Congrés de Diputats, d'acord amb la Junta de Portaveus, inclogui la presa en consideració d'aquesta iniciativa a l'ordre del dia d'un ple ordinari del Congrés dels Diputats”.

Sobre la possibilitat que el Congrés hagués consultat el Parlament balear per veure quin dels dos projectes volia que es tramités primer, Soler no és, tampoc, gaire transparent: “És clar que els membres de la Mesa del Parlament sabien que es podria plantejar aquest tema, però varen tenir en compte que l'únic òrgan facultat per a prendre la decisió d'incloure la iniciativa en un plenari del Congrés dels Diputats és la Mesa del Congrés, que té competència exclusiva en aquesta matèria”.

És a dir, la Mesa del Parlament balear traspasa al Congrés la responsabilitat de la “contrareforma” i no defensa, com a institució, el projecte de reforma propi aprovat l'any 91.

El president del Parlament deixa ben clar que “en tot cas, vull aclarir que la primera reforma de l'Estatut no ha estat retirada, i considero que únicament el plenari pot prendre una decisió d'aquest tipus. A més a més, mai no m'he plantejat de presentar al plenari la retirada de la primera reforma, malgrat que com a president tenc aquesta facultat”.

Les mateixes preguntes formulades al president Soler, també ho foren al president del Congrés dels Diputats, Fèlix Pons. El president del Congrés, via fax, explicà a aquest setmanari que “la revisió de propostes de reforma d'estatuts d'autonomia plantejà la necessitat d'arbitrar les

normes reglamentàries que en permetessin la tramitació, perquè, encara que es tracti de lleis orgàniques, les seves especialitats i les seves peculiaritats no troben l'encaix adient en les previsions reglamentàries vigents". Això, segons el president Pons, motivà l'estudi d'unes normes per a tramitar les propostes de reforma dels estatuts. Com que no hi hagué acord, es va retardar la tramitació i "quan fou possible l'acord, després d'aprovar la llei de transferències a les Comunitats Autònomes, a conseqüència del pacte autonòmic, es pensà en les comunitats que havien enviat amb anterioritat propostes de reforma, com era el cas de Balears". Les normes que regulen la tramitació de reformes d'estatuts "preveuen que la Mesa del Congrés dels Diputats es dirigeixi al Parlament que les ha remeses perquè opti entre mantenir la proposta ja presentada o enviar un nou text". Continua explicant Fèlix Pons que, "d'acord amb aquesta previsió, naturalment, es comunicà a la Mesa del Parlament de les Illes Balears que optàs. El Parlament de les Illes Balears no ha optat".

Aquí comença una certa contradicció entre les interpretacions que fan els presidents del Congrés i del Parlament balear. Segons Soler, la competència exclusiva és del Congrés, cosa que també afirma Pons —"l'ordre de tramitació de les propostes ha estat el que han decidit la Mesa del Congrés i la Junta de portaveus"—, però el president del Congrés afegeix: "es pot entendre que el Parlament de les Illes Balears optà per la tramitació de la segona proposta, com sigui que l'envià després de la comunicació a la qual s'ha

fet referència". Tampoc no estan d'acord els presidents pel que fa a la situació en què queda la primera proposta. Si per Soler continua vigent, perquè no ha estat retirada, per Pons "la primera de les propostes queda pendent del resultat de la tramitació de la segona i de la compatibilitat o incompatibilitat en els seus propis termes i de si té sentit o no de mantenir-la vist el contingut de les dues propostes".

A banda els grans exercicis de retòrica dels presidents, en alguns casos de difícil comprensió, el que sembla clar és que el Parlament balear efectivament tengué la possibilitat d'optar pel primer projecte i no ho féu. D'aquesta manera obviava al gran tema polític: el PP de Balears havia votat la reforma del 91, però ha d'acatar la imposada pel pacte PSOE-PP; amb aquest exercici de funambulisme polític accepta el pacte sense renunciar formalment al primer projecte.

LES NOVES COMPETÈNCIES

De tres tipus són les competències que assumirà gradualment Balears. Les exclusives: agües, casinos, jocs i apostes; cooperatives, espectacles públics, estadístiques no estatals, fundacions, publicitat, servei meteorològic... Les emmarcades dins la legislació bàsica de l'Estat: defensa del consumidor, premsa, ràdio i

Bartomeu Rotger demana J. CELIA
acords culturals a dues bandes.

televisió, denominacions d'origen... Les d'execució de la legislació de l'Estat en matèria d'associacions, fires internacionals, INSERSO, gestió de museus, arxius i biblioteques de titularitat estatal, pesos i mesures, propietat industrial i intel·lectual, salvement marítim...

Com es pot veure, cap d'aquestes competències, excepte INSERSO, no té gaire importància. La peça clau de tot el conjunt competencial nou és, evidentment, l'Educació.

Aquesta és la veritable competència que a les Illes tothom anhela des de fa més de deu anys i que encara no ha arribat. A banda el fet, que ja és prou humiliant, de ser l'única comunitat autònoma amb llengua pròpia que no té competències d'educació, aquesta competència significaria el pinyol de l'autogovern. Només pressupostàriament, faria que el pressupost de Balears es duplicàs.

La qüestió més important és, quan i com arribaran les competències d'Educació? Segons el pacte, no abans de la implantació definitiva de la LOGSE, prevista per al curs 96-97. La forma serà la de transferència global a totes les autonomies de la contrareforma, és a dir que no serà un procés fragmentat per a cada autonomia.

El conseller de Cultura, Educació i Esports del govern balear, Bartomeu Rotger, es desplaçà a Madrid precisament per intentar que Balears no entràs dins el sac comú de totes les autonomies contrareformades. La intenció del conseller, i de tot el govern, és que les Illes puguin negociar bilateralment amb Madrid, atesa la seva personalitat diferenciada, sobretot lingüísticament, i que l'administració central reconegui i respecti l'especificitat balear. La petició de Bartomeu Rotger al ministre d'Educació, Gustavo Suárez, fou que les competències d'universitat es transferissin l'any 94 i, en un termini de dos anys, la resta de tot l'ensenyament. Rotger, va trobar el ministre "molt receptiu", si bé ni es va comprometre a complir aquest calendari ni tampoc el rebutjà.

La qüestió està ara a saber si el govern balear podrà convèncer el Govern espanyol que tracti les Illes Balears d'una forma diferent de la resta de comunitats del 143.

La reforma dels estatuts de l'article 143 pretén enllestir el desenvolupament autonòmic espanyol.

ARXIU

Miquel Payeras